

De Burgerschapsopdracht: wet en regelgeving

Burgerschapsvorming brengt kinderen de basiskennis, vaardigheden en houding bij die ze nodig hebben om nu en later actief te kunnen meedoen in de samenleving. Dat scholen hier aandacht aan moeten besteden is bij de wet geregeld.

Het onderwijs:

1. Gaat er mede van uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving;
2. Is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie
3. Is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdsgenoten.

Domeinen:

1. Democratie
2. Participatie
3. Identiteit

Inhoud:

Burgerschapsvorming laat kinderen kennis maken met begrippen als democratie, grond- en mensenrechten, duurzame ontwikkeling, conflicthantering, sociale verantwoordelijkheid, gelijkwaardigheid en het omgaan met maatschappelijke diversiteit. Democratisch burgerschap geeft recht op een eigen mening.

Burgerschap op de Borgschool

Voor de visie van de Borgschool verwijzen we naar onze schoolgids. In hoofdstuk 1.3 van de schoolgids beschrijven wij onze maatschappelijke visie; deze uitgangspunten hebben een direct verband met actief Burgerschap. Uit de schoolgids van de Borgschool:

- Onze school staat midden in de maatschappij, wordt erdoor beïnvloed en heeft een taak in de maatschappij.
- Wij willen onze kinderen graag een samenleving laten zien waarin mensen respect en aandacht voor elkaar hebben en elkaar ondersteunen. We willen de kinderen leren respecteren dat we verschillend zijn en hierin rekening te houden met elkaar, want we zijn samen!
- Wij willen graag dat onze kinderen als bouwstenen bijdragen aan de maatschappij.
- We vieren behaalde resultaten en successen.
- De kinderen die onze school verlaten, zijn zelfstandig en zelfredzaam (passend bij hun leeftijd).
- Wij halen als school het dorp en omgeving binnen en gaan op onze beurt ook het dorp en de omgeving in.
- Wij streven er naar de leerlingen te ontwikkelen tot aardige, waardige en vaardige kinderen.

Kerdoelen Burgerschap

De meest direct met burgerschap verbonden kerndoelen voor het primair onderwijs zijn te vinden in het leergebied “*oriëntatie op jezelf en de wereld*”. Drie kerndoelen hebben betrekking op het samenleven in en deelnemen aan de Nederlands democratische en pluriforme samenleving:

- De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger (kerndoel 36);
- De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen (kerndoel 37);
- De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit (kerndoel 38).

Daarnaast bevat het leergebied “*oriëntatie op jezelf en de wereld*” kerndoelen die eveneens goed in verband gebracht kunnen worden met een aspect van burgerschap, bijvoorbeeld door een relatie te leggen met de eigen verantwoordelijkheid voor de leefomgeving, de situatie in Nederland vergelijken met elders en met historische aspecten:

- De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu (kerndoel 39).
- De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing (kerndoel 47).
- De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis (kerndoel 53).

Buiten het leergebied *oriëntatie op jezelf en de wereld* zijn er kerndoelen die vaardigheden beschrijven die een belangrijke voorwaarde zijn voor deelname aan de pluriforme samenleving.

Met name in de kerndoelen *Nederlandse taal* is veel aandacht voor “zichzelf informeren”, feiten en meningen onderscheiden en deelnemen aan discussie. Hier ligt een relatie met “mediawijsheid”.

- De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren (kerndoel 3).
- De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten en bij systematisch geordende bronnen waaronder digitale bronnen (kerndoel 6).

Tot slot bevatten de leergebieden *kunstzinnige oriëntatie en bewegingsonderwijs* kerndoelen die verband hebben met respectievelijk identiteit en cultureel erfgoed en vormen van samenwerking en overleg.

- De leerlingen verwerven (enige) kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed (kerndoel 56).
- De leerlingen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deel te nemen, afspraken te maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden in te schatten en daarmee bij activiteiten rekening te houden (kerndoel 58).

Burgerschap – het zit ook in onze methodes

Burgerschap staat maar zelden als een vak op het rooster maar er bestaan wel methodes die vrijwel exclusief zijn ontwikkeld om burgerschap als thema aan te bieden. Op die manier kan binnen een bestaand leergebied of vak aandacht besteed worden aan een aspect van burgerschap. Het gaat hier vaak om het leergebied “Mens en maatschappij - Oriëntatie op jezelf en de wereld” of daaraan verbonden vakken zoals geschiedenis, levensbeschouwing en aardrijkskunde. Aangezien burgerschap in het onderwijs niet strikt is afgebakend

kunnen de inhoud van de methodes uiteenlopen. Op de Borgschool bevatten de volgende methodes en activiteiten onderwerpen over burgerschap:

- Trefwoord
- Basicly
- VierKeerWijzer
- Gastlessen
- Stichting LeerKRACHT
- Taalactiviteiten
- Nieuwsbegrip
- Culturele activiteiten
- Projecten (verkeer, afval, verkiezingen)
- Goede doelen
- Ateliers
- Schooltelevisie
- Activiteiten voor en met ouderen (Winkheem)
- Vieringen en gedenkdagen
- Enz.

Stichting LeerKRACHT – democratisch burgerschap

De methodiek van Stichting LeerKRACHT biedt veel mogelijkheden om doelgericht en in samenhang te werken aan democratisch burgerschap. De verbetercultuur op de Borgschool is verweven in de hele organisatie en is zichtbaar door de verbeterborden in alle groepen en in de teamkamer.

Bordsessies; Bij de bordsessies in de klassen vindt leerling participatie plaats op groepsniveau. Leerlingen leren regie te nemen over hun eigen leerproces en bij te dragen aan ontwikkelingen en processen in hun eigen groep en daar ook de verantwoordelijkheid voor te nemen. Doelen, bijbehorende acties en behaalde successen worden geformuleerd door de leerlingen zelf.

Leerlingenraad; Op de Borgschool worden twee leerlingen per groep (bovenbouw) democratisch gekozen om zitting te nemen in de leerlingenraad. Deze leerlingen vertegenwoordigen hun groep en brengen ideeën in. Ze hebben inspraak over ontwikkelingen op school en leren verantwoordelijkheid te dragen voor besluiten. De leerlingenraad komt eens in de zes tot acht weken bijeen en de gekozen leerlingen vergaderen dan met de directeur.

Leerlingenarena; Ook is er een paar keer per jaar een leerlingenarena; leerlingen mogen in wisselende samenstelling praten met leerkrachten van de Borgschool over onderwijsgerelateerde onderwerpen die de leerkrachten of leerlingen zelf aandragen. Kinderen leren om hun mening te bepalen en deze op een constructieve manier te uiten waardoor ze invloed kunnen uitoefenen op hun eigen omgeving, zowel in de groep als op schoolniveau.

Sociale veiligheid en conflicthantering

Het aanbieden van burgerschapsinhouden en maatschappelijke thema's die raken aan identiteit en opvattingen van personen en groepen vraagt om een veilig klimaat in de klas en op school. Dit stelt eisen aan het schoolbeleid, het veiligheidsplan en het gedragsprotocol waarin de randvoorwaarden zijn vastgelegd. Bij het zorgdragen voor sociale veiligheid gaat het om het tegengaan van ongewenst gedrag en het bevorderen van gewenst sociaal gedrag. Alle leerkrachten en leerlingen op de Borgschool spreken elkaar aan op ongewenst gedrag en bespreken de gewenste omgang met elkaar. Conflicten lossen we waar mogelijk op door leerling mediatie. We streven naar een goed en veilig pedagogisch klimaat waar leerlingen zich gezien én gehoord voelen en waar iedereen zichzelf kan en mag zijn. Ieder kind is uniek, ieder kind is slim op zijn eigen manier en krijgt kansen om zijn of haar talenten optimaal te benutten. Dit is van wezenlijk belang voor het welzijn en het welbevinden van leerlingen en daarmee een voorwaarde voor het leerproces.

Schoolomgeving; wijk en samenleving

De omgeving rondom de school kan benut worden om leerdoelen te bereiken. De omgeving kan de school binnen worden gehaald, bijvoorbeeld met gastlessen door externe professionals of ouders met een specifieke expertise. Deze gastlessen ondersteunen vaak maatschappelijke thema's en verrijken de leerstof door verhalen uit de praktijk.

Leerlingen kunnen ook buiten de school leerervaringen opdoen door een bezoek te brengen aan externe locaties zoals een instantie, een evenement of een theatervoorstelling. Deze excursies brengen de leerlingen in aanraking met maatschappelijke thema's zoals het milieu, diversiteit of democratie en dragen bij aan een breder beeld van de werkelijkheid en daarmee aan de ontwikkeling en meningsvorming van leerlingen.

Basiswaarden en democratische rechtsstaat

De onderwijsraad (2012) definieerde de essentie van burgerschapsonderwijs als "jongeren leren functioneren vanuit eigen idealen, waarden en normen in een pluriforme, democratische samenleving en bij hen het vermogen ontwikkelen aan deze samenleving een eigen bijdrage te (willen) leveren". In het toezicht kader van de inspectie van het onderwijs(2006) treffen we bij de indicator "Onderwijsaanbod" het onderdeel "*Basiswaarden en democratische rechtsstaat*" aan: "De school bevordert basiswaarden en de kennis, houdingen en vaardigheden die nodig zijn voor participatie in de democratische rechtsstaat". In actuele discussies over radicalisering wordt ook gepleit voor het bevorderen en verdedigen van de basiswaarden die ten grondslag liggen aan onze samenleving.

Door het aanbod van de diverse aspecten van Burgerschapsvorming op de Borgschool willen we onze leerlingen voorbereiden op een volwaardig lidmaatschap van de samenleving.